

ԿՐՈՆԱԿԱՆ (ԴԱՍԵՐ ԱԽԵՏԱՐԱՆԷՆ)

ԿԵԱՆՔԻՆ ԲՈՒՆ ԱՐԺԷՔԸ

— Եւ եկի զի զկեանս ունիցին եւ առաւել եւս ունիցին. (Յովն. Ժ. 10):

Կեանքին արժէքը կախուած է մարդոց հասկացողութենէն: Ասոր համար է որ ո՛րչափ տարբեր հասկացողութիւն կայ, այնչափ ալ տարբեր արժէք կ'արտայայտէ կեանքը: Յարաբերական է կեանքին այս արժէքը, հետեւաբար չի կրնար արտայայտել կեանքին բուն արժէքը:

Եթէ միայն բնախոսական տեսակէտէ նայինք կեանքին վրայ, պարզ աչքով՝ անոր սկիզբը ծնունդ է և վերջը՝ մահ: Այս երկու ծայրերուն միջոցը գրաւող տարիներու ընթացքին կեանքը կ'արտայայտուի: Այս տարիներ ո՛րչափ շատ կամ երկար ըլլան, վերջապէս համրանքի տակ են, չափ և սահման մը ունին: Արդ՝ ի՞նչ է այս չափուած և համրուած տարիներուն արժէքը: Ըսենք անգամ մըն ալ թէ ասիկա կախուած է մարդոց հասկացողութենէն, որ միշտ շխտակ չէ. որովհետեւ մարդիկ շատ սխալ գաղափարներ ունին իրենց գոյութեան մասին և նայն իսկ չեն գիտեր ամէնէն կարեւոր բաները:

Ինչի, անի, հատուենալ, պակի տէր ըլլալ, մեռիլ. — անո՛ր գլխաւոր կէտերը չափուած եւ համրուած տարիներու և անոնց արժէքը:

Բիշ մը աւելի բարձրէն նայելով խնդրին, բնախոսական այդ կէտերուն վրայ աւելցնենք նաև մտքի զարգացում, ընկերութեան մէջ նըշտակելի դիրքը, դիրքակենց ըլլալու հարուստ և ազատ միջոցներ. — անո՛ր կեանքի արժէքին հասկացողութեան ուրիշ տեսակէտ մը:

Շատցուցէ՛ք տեսակէտները, մանր բնութեան ենթարկեցէք կեանքին արտայայտութիւնները, և ո՛ր կէտէն ալ դիտէք զայն, ատոր յարաբերական արժէքը միայն պիտի տեսնէք:

Բայց կեանքը այս սովորական եւ ծանօթ երևոյթներէն աւելի սուղ իրականութիւն մըն է, և այս կեանքին բուն արժէքը Յիսուս-Քրիստոսով միայն պիտի հասկնանք: Սովորական կեանքին նշանակութիւնը Ա՛ն փոխեց եւ երևան բերաւ բուն արժէքը կեանքին:

Ես եկայ որ կեանք ունենաք, այսինքն ձեր մինչև չիմայ գիտցածէն ու ապրածէն տարբեր կեանք մը, և եկայ որ աւելի՛ն ունենաք:

Քրիստոնէութեան ոսկի բանային է Յովհաննու Աւետարանին այդ համարը: Կատարեալ կեանքը կարելի է դանել միայն և միայն Քրիստոսով: Յարաբերական արժէքներ և մասնաւոր տեսակէտներ բաւական չեն կեանքը հասկնալու և զայն կատարելագործելու համար:

Քրիստոս, կեանքի բուն արժէքին վրայ ճշգրիտ գաղափար տալու համար, ուրիշ անգամ մըն ալ բաւ. «Կատարեալ եղէ՛ք, ինչպէս ձեր եղի-

նաւոր Հայրն ալ կատարեալ է» (Մար. Ե. 48): Այդ կատարելութեան միջոցն ալ ինքն է: «Եւ այն փառքը զոր դուն ինծի տուիր, ես անոնց տուի, որպէս զի մէկ ըլլամ» ինչպէս մենք մէկ ենք: Ես անոնց մէջ՝ եւ դուն իմ մէջ. որպէս զի իրենք կատարեալ ըլլան միութեան մէջ, ու ապառն զիսնայ թէ դուն զրկեցիր զիս, ու սիրեցիր զամենի՝ ինչպէս զիս սիրեցիր» (Յովն. Ժ. 22-23):

Քրիստոնէաներ յաճախ մեծ դժուարութեան մը առջև են. — Ի՞նչպէս կարելի է կատարեալ ըլլալ: Կա՞յ միջոց մը, կենց մը:

Ի հարկէ կայ: Եթէ գոյութիւն չ'ունենար այսպիսի կարելիութիւն մը, Քրիստոս պիտի չընէր, թէ ես եկայ որ կեանք ունենան, և ունենան սովորականէն տարբեր կեանք մը, այսինքն՝ կատարեալ կեանքը:

Եթէ բնաշրջումի (Evolution) օրէնքով նայինք մեր գոյութեան վրայ, այդ օրէնքը կ'ընէ մեզի թէ մարդ իր այսօրուան բնախոսական կատարելագործումը ձեռք բերած է անթիւ զարեւու ընթացքին, շատ ճշգրիտ, շատ սաղմնային վիճակէ մը կամայ կամայ վի՛ր բարձրանալով: Ասիկա կը նշանակէ թէ մարդը միշտ կատարելագործումի մէջ է, և մեր Փրկչին պատգամը հոս զայն կ'օգնէ մեզի հասկնալու կեանքին բուն արժէքը, մեր կատարելագործումը և հասցնելով աստուածային աստիճաններու: Իսկ կատարելագործման միջոցը ինքն է, Յիսուս-Քրիստոս, մեր Տէրը և Փրկիչը, որ բաւ. եւ եմ կենցիկ, եւ եկայ որ կեանք ունենան եւ աւելի՛ն ունենան:

Անշուշտ հասկնալի է որ հոս այլևս բնախոսական կատարելութեան վրայ չէ խօսքը, վասն զի բնախոսական կատարելութեան այն աստիճանը ուր հասած է մարդկային կեանքը, բաւական է մեզի օգնելու որ հասնինք կրօնական կատարելութեան աստուածային բարձրութիւններուն: Կարելի՞ է ասանկ բան մը:

— Անտարակոյտ:

Ի՞նչպէս, ի՞նչ կերպով.

— Նմանելով Քրիստոսին:

Նմանել Քրիստոսին, — ասիկա կ'ըլլայ անխառն հաւատքով, անխաղախ սիրով, ջանքով, աշխատանքով, յարատեւութեամբ: Ասիկա կեանքի մեթոտ մըն է: Ձեռ կրնար սովորական կենցաղի պահել, կեանքի յարաբերական արժէքներով գոհանալ, և միւս կողմէն աւելի կեանքի և կատարելութեան ձգտել: Մէկը կամ մեկուր:

Հին ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆներու մէջ առաջին հարցումը ա՛յսպէս էր.

Դուն ի՞նչ եմ.

— Քրիստոնեայ եմ.

Քրիստոնեայ ի՞նչ ըսել է.

— Քրիստոսի հաւատացող և անոր պատուէրները պահող բոլի է:

Եւ յետոյ «երեսը խաչ հանել», և այն բաւական կը համարուէին մէկուսն քրիստոնէութեան իբրեւ ապացոյց:

Այսօր սակայն հարկ է փոխել հարցումին ձեւը և տալ ճշգրիտ պատասխանը:

Դուն Քրիստոնեայ եմ:

—Այո՛ւ:

Ի՞նչ բոկ է Բրիտանիայ.

—Այն որ կը նմանի Բրիտանիայ:

Բրիտանիայի նմանելու համար պէտք են, հաւատարմութիւն, անհրաժեշտ է ջանք: Աշխատութեան այս մեթոտը ապահով միջոցն է հասկնալու եւս եմ կեանքը Բրիտանիայի համեմատ: Անոր եւս ստապիւ Բրիտանիայի նմանելով է որ Բրիտանիայ մարդը պիտի ունենայ աւելի կեանք եւ պիտի հասնի աստուածային կատարելութեան:

Բրիտանիայի նմանիլ. — ցնորք մը չէ ասիկա, այլ շնորհքն է հաւատարմութեան մարդուն:

Բրիտանիայի կեանքով է որ Իսպաղանիներ կը տիրէ անհատին ներքը եւ աշխարհին վրայ: Բրիտանիայի կեանքով է որ Սէրը կը մարքագործէ մարդկային բնկերութեան յարաբերութիւնները, իրաւունքն ու պարտքը եւ ծառայելու գիտակցութիւնը կը զօրանայ մարդոց մէջ. տիրելու օգին կ'անհատի, ամբարտաւանութիւնը կը կործանի: Սրբութիւնը կը ծագի հոգիներու մէջ, Անձնութեան թիւնը կ'ուճանայ մարդոց կենցաղին բոլոր հանգրաւաններուն վրայ: Մարդիկ կը շօշափեն աւելի կեանքին իրականութիւնները, կ'ապրին երկնային թագաւորութեան մէջ եւ Աստուարանին լոյսը կ'ազդէ ամէն կողմ: Խառարը կը փարատի մտքերէն, չարք եւ չարքը կը չքանան: Գործառնութիւններ եւ զժողովրդներ չեն կրնար տկարացնել սիրտը, որովհետեւ Բրիտանիայի կեանքով կ'ապրին Բրիտանիաներ:

Երբ մէկը անգամ մը նմանի Բրիտանիայի, Պաշտ մը կը յառնէ անոր ներքը, հին խանդին եւ նախապաշարութիւններուն աւերներուն վրայ՝ այլ-ծառ տեսիլներով:

Երբ մարդիկ անգամ մը նմանին Բրիտանիայի, Լուսաւորի մը կը կերտուի անոնց ներքը, Սառակ-Սիւրբոյնի կեանք կ'անոնին հետ եւ անոնց շունչէն աշխարհ մը կը լուսաւորուի, անոնց կրակէն Աստուայ մը կը կարծի:

Երբ մարդու հոգիներ անգամ մը նմանին Բրիտանիայի, բանասեր Պատարագի մը կը վերածուին անոնք Նարեկի մը վերջին յաւիտանեանքով, երգերու կը փոխուին՝ ցնորհայնութեան քնարով, եւ հոյակապ կաթողիկէներու, գեղարուեստական կատարելութեան մէջ զիրք բռնող ժայռի հատորներուն պէս անգործուելի ճակատ մը կը յիմատառնեն անհաւատութեան ապականութիւններուն դէմ:

Սուրբ խօսքի եւ պերճաբարբառ խրատներու ձայներ կը հնչեն աշխարհի շորս ծագերէն Աստուածաբան Գրիգորներու, հգնասուն Եփրեմներու, հոգեկրօն Բարսեղներու, աւետարանիչ Ռակերաններու, շնորհալուծ Սոսորիտաներու, սրբաւէր Աստղիկներու եւ Բէմիկներու լուսափայլ կեանքէն՝ երբ անգամ մը անոնք Բրիտանիայի նմանին:

Աւելի կեանքին եւ կատարել կեանքին մարմնացումներն են անոնք, որոնց գործերուն վրայ յատկ յատկ կը կարգադրուին կեանքին բուն արժէքին թուանշանները:

Մտածէ՛, սիրելի բնիկըրդդ, որ առասպել չէ Աստուարանը: Նկարագրին է ան Աւելի կեանքին, զանա է ան կատարել կեանքին, եւ զան կրնաս իւրացնել այդ կեանքը՝ նմանելով Բրիտանիայի եւ չինել բռն արժէք կեանքիդ:

Բ. Ե.

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՅՈՑ ՌԵՇՏՈՒՆԵԱՑ

ՎԱՆՔԸ ՈՒ ԱՆՈՐ ՈՒՐԿԱՆՈՑԸ

1. Նոյն վանքին եւ անոր ուրկաւնոյն շինութեան շարժառիթը.

Ս. Քաղաքին հայկական վանքերէն մին էր Ռշտունեաց վանքը, որուն ծագման վրայ գրելէ յառաջ, հարկ կը սեպեմ անոր շինութեան շարժառիթի մասին ծանօթութիւն մը տալ: Տարափոխիկ խիտ մը շատ զարեւր յառաջ վաճակուած էր Պաղեստինի, մասնաւորապէս Երուսաղէմի մէջ, գիտնալ պէտք է թէ ուրիշ՝ ճարակած էր նոյն հիւանդութիւնը:

Ընդհանուր կարծիք կայ եւ պատմութեամբ ալ կը վկայուի թէ Երրայեցիներն են որ Եզրիպտոսէն Պաղեստին բերած են զայն իրենց հետ եւ երկրին մէջ տարածուելով ան փոխանցուած է Եւրոպոյ եւ Ասիոյ կողմերը: Հնգամասեանը ամենահին յիշատակարանն է, ուր մանրամասն կը նկարագրուի խղճալի վիճակն անոնց՝ որ կ'ենթարկուէին ուրկութեան, Ս. Գրոց բառով՝ «կեղ Եզրիպտոս» կոչուած հիւանդութեան (տե՛ս Երկրորդ Օրէնք. ԻԸ, 27, 35). Ըստ Abbé Vigourouxի (տե՛ս Diet. Bible, Հտր. Դ. էջ 179, բառն Lépre): Եզրիպտոցի պատմագիր եւ քորմ Մանէթոն՝ իր պատմութեան մէջ կը յիշատակէ Եզրիպտական վէպ մը, որուն համաձայն, իբր թէ Երրայեցիք Եզրիպտոսի մէջ բորոտութեամբ վարակուած ըլլալով՝ վտարուած են Նեղոսի ափերէն. նոյն մտքով գրած են Յուստինոս եւ Տակիտոս, որոց դէմ, սակայն Յովսեփոս Հրեայ պատմագիրը իր մէկ գործին մէջ կը հերքէ զանոնք, յարելով թէ Երրայեցիք չէին որ Եզրիպտոս մտած ծանակ հետերնին տարին նոյն խիտը, այլ անոնք վարակուեցան տեղացիներէն. Երրայեցոց նման Փիւնիկեցիներն ալ ունեցան նոյն հիւանդութեան վարակումները, իրենց տեւարական յարաբերութեանց հետեւանքով: Լատին բանաստեղծ մը, Լուկ-